

## **НЕДЕРЖАВНІ ПЕНСІЙНІ ФОНДИ ЯК СКЛADOVA СИСТЕМИ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ**

Недержавна пенсійна система відіграє дуже важливу роль у пенсійному забезпеченні громадян. Вона є безпечним, а у більшості випадків і пільговим, способом забезпечення гідного рівня життя людей похилого віку. Іншою, не менш важливою функцією НПЗ є те, що воно являє собою джерело довгострокових інвестицій, потрібних для економічного розвитку держави.

Науковці визначають НПФ як юридичну особу, яка має статус установи соціального забезпечення, що створюється і проводить свою діяльність виключно з метою накопичення пенсійних вкладів учасників фонду (з наступним управлінням і розміщенням цих активів через довірених осіб в інтересах отримання інвестиційного доходу), а також проводить виплати учасникам фонду за виникнення у них пенсійних підстав, на умовах і в розмірах, встановлених пенсійними контрактами» [1, с. 228].

Відповідно до Сучасного економічного словника поняття НПФ розглядається як «некомерційна або комерційна установа, яка акумулює грошові ресурси вкладників і учасників з подальшою виплатою їм разових, на вказаний строк чи пожиттєвих пенсій». Це визначення відрізняється від усіх інших визначень у першу чергу тим, що в ньому вказуються види пенсійних виплат. У Законі України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003 р. № 1057-IV, НПФ - це: «юридична особа, що має статус некомерційної установи (неприбуткової організації), функціонує та провадить свою діяльність виключно з метою накопичення пенсійних внесків на користь учасників пенсійного фонду з подальшим управлінням пенсійними активами, а також здійснює пенсійні виплати учасникам вказаного фонду в порядку, визначеному законодавством» [2].

Найважливішим у сутності НПФ являється мета й головні завдання його діяльності. Метою діяльності фонду вважається надання надійного джерела доходу для фінансового забезпечення учасників НПФ після їхнього виходу на пенсію. Головними завданнями діяльності НПФ, що спрямовуються на досягнення вказаної мети, вважається: збір та мобілізація пенсійних вкладів; формування пенсійних активів через розміщення акумульованих пенсійних вкладів на фінансовому ринку; здійснення пенсійних виплат.

Недержавні пенсійні фонди як інституційні інвестори залучають кошти за рахунок добровільних внесків фізичних і юридичних осіб. Метою НПФ є побудова ефективної соціальної системи, здатної забезпечити гідний рівень життя. Недержавні пенсійні фонди відіграють важливу роль у розвитку економіки країни в цілому, залучаючи довгострокові ресурси та забезпечуючи підтримку довгострокового фінансування виробничої інфраструктури. Функції як специфічні завдання, що виконуються НПФ в рамках конкретного виду діяльності, полягають у деномінації заощаджень; професійному виборі об'єктів інвестування; забезпеченні ліквідності фінансових вкладень; диверсифікації активів; моніторингу за об'єктами інвестування; консолідації та управлінні ризиками; контролі за діяльністю позичальників; економії на масштабах операцій.

Водночас як суб'єкт правовідносин, НПФ можна розглядати одночасно у кількох варіантах: як юридичну особу, яка є учасником відносин у сфері господарювання, має статус неприбуткової організації та провадить свою діяльність, не маючи на меті отримання прибутку; як фінансову установу, що автоматично залучає НПФ до суб'єктів фінансового права; як суб'єктів інвестиційної діяльності; як важливу складову ланку системи соціального забезпечення та учасника правовідносин соціального забезпечення.

В Україні створюються та функціонують НПФ трьох типів: відкриті, корпоративні та професійні. Протягом десятиліття роботи НПФ найбільшою популярністю користуються відкриті НПФ, що пояснюється більшою доступністю їх як для фізичних, так і юридичних осіб.

Відтак, участь у НПФ має такі переваги як для вкладників, так і для роботодавців:

1) додаткове стимулювання персоналу: стимулювання працівників до підвищення продуктивності праці; можливість пропонувати працівникам додатково до заробітної плати соціальний пакет пенсійного забезпечення; диференційовані підходи до розмірів пенсійних відрахувань на користь свого персоналу з врахуванням їх віку, стажу роботи в організації, інших показників, які характеризують цінність робітника для виробництва;

2) розширення інвестиційних можливостей: залучення активів НПФ для розвитку підприємства; зменшення бази оподаткування;

3) виплата додатково до державної недержавної пенсії;

4) оптимальний для вкладника розмір і періодичність пенсійних внесків, їх коректування при будь-якій зміні обставин;

5) відкриття індивідуального пенсійного рахунку на якому ведеться облік пенсійних внесків та результатів від їх інвестування, пенсійні кошти інвестуються і зростають завдяки отриманому на них інвестиційному прибутку, включно і під час етапу накопичення, так і впродовж усього періоду пенсійних виплат;

б) розмір очікуваної пенсії залежить від строку накопичення, розміру пенсійних внесків, професіоналізму їх інвестування і суми отриманого від них інвестиційного прибутку.

Недержавне пенсійне забезпечення, крім недержавних пенсійних фондів, може здійснюватись страховими організаціями шляхом укладення договорів страхування довічної пенсії, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду; банківськими установами шляхом укладення договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків. Однак через певні недоліки страхових організацій і банківських установ, їхнє функціонування в пенсійній системі обмежене. Так, для страхових компаній пенсійне страхування є дуже дорогим видом страхових послуг, а банківські установи мають нормативні обмеження щодо заснування та ведення пенсійних рахунків.

## Література

1. Мельничук Л. Ю. Системні трансформації в реформуванні пенсійного забезпечення громадян України. Економічний форум. 2018. № 3. С. 225-230.

2. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003 р. № 1057-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>.

3. Козак Г. І. Шляхи оптимізації функціонування недержавних пенсійних фондів в Україні. Світ фінансів. 2014. № 2. С. 100-110.